

De regio werkt!

Programma 2007/2008
Regionale Samenwerking Bedrijventerreinen

Regio Groningen-Assen 2030
nationaal stedelijk netwerk

Colofon

Datum/versie:	december 2006
Documentnaam:	"De regio werkt!", programma 2007/2008 Regionale Samenwerking Bedrijventerreinen
Opgesteld door:	Portefeuillehoudersoverleg Bedrijventerreinen
Ondersteund door:	Projectteam Bedrijventerreinen
Status:	stuurgroep versie t.b.v. besluitvorming op 15 december 2006
Besluitvorming in:	stuurgroep 15 december 2006
Contactpersonen:	H.G (Hero) Havenga Regio Groningen-Assen 2030 nationaal stedelijk netwerk
Telefoon:	050 316 4289 (secretariaat)
E-mail:	info@regiogroningenassen.nl
Website:	www.regiogroningenassen.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
2. De kracht van de regio.....	7
2.1. Regio Groningen-Assen: Ruimtelijke en economische dimensie.....	7
2.2. Resultaten van samenwerking tot nu toe.....	8
3. Samen werken.....	11
4. Uitvoeringsprojecten 2007/2008	15
4.1. Economisch profiel en acquisitie	15
4.2. Kwaliteit.....	19
4.3. Vraag en aanbod	20
4.4. Energie.....	21
5. Organisatie	23
5.1. Projectaansturing	23
5.2. Portefeuillehoudersoverleg	23
5.3. Projectteam	23
5.4. Voortgangsbewaking en afstemming.....	24
5.5. Kwaliteitsteam.....	24
5.6. Kosten	25
5.7. Planning	25

1. Inleiding

De regio Groningen-Assen is een samenwerkingsverband tussen twaalf gemeenten en twee provincies. De afgelopen jaren heeft deze regio een ruimtelijke en economische visie voor het gebied ontwikkeld. Ook is de regio Groningen-Assen als nationaal stedelijk netwerk betiteld. De visie wordt uitgevoerd met zeven ontwerpopgaven en vijf regionale projecten. Eén van die regionale projecten is het project Regionale Samenwerking Bedrijventerreinen.

De regio Groningen-Assen zet in op het versterken en profileren van de economische positie van de regio (zowel nationaal als internationaal) en het behoud van gebiedskwaliteiten die de regio haar unieke karakter geven. De kernkwaliteiten van de regio liggen in de combinatie van stad en platteland met een diversiteit aan woon-, werk- en recreëermilieus en landschappen.

Hoewel alle 14 regiopartners zelfstandig bezig zijn met behoud en versterking van deze kernkwaliteiten, is afgesproken deze zorg ook gezamenlijk in het verband van de Regiovisie op te pakken. Het versterken en profileren van de economische positie is immers één van de ambities van de regio en juist bij de gemeenten en provincies liggen de eerst verantwoordelijken voor het uitvoeren van het economisch beleid.

Daarom is het project Bedrijventerreinen door de stuurgroep Regio Groningen-Assen in het leven geroepen. Het project Bedrijventerreinen heeft als kerntaak de economische positie van de regio Groningen-Assen te versterken door in te zetten op vier thema's:

- Economisch profiel en acquisitie
- Kwaliteit;
- Vraag en aanbod;
- Energie.

Leeswijzer

Dit uitvoeringsprogramma 2007/2008 beschrijft achtergrond, doelen en uitvoeringsprojecten van het project Regionale Samenwerking Bedrijventerreinen. Achtereenvolgens wordt ingegaan op de kracht van de regio in hoofdstuk 2. Dit hoofdstuk beschrijft de ruimtelijke en economische dimensie van de Regio Groningen-Assen en de behaalde resultaten van het project Regionale Samenwerking Bedrijventerreinen. In hoofdstuk 3 (Samen Werken) worden de thema's van het uitvoeringsprogramma belicht en ondersteund met citaten uit spraakmakende publicaties. In hoofdstuk 4 is dit vertaald naar uitvoeringsprojecten. Tenslotte gaat hoofdstuk 5 gaat in op de organisatie, kosten en planning.

Proces

In april/mei 2006 heeft projectteam Bedrijventerreinen de eerste contouren van het programma 2007/2008 opgesteld. Op 21 juni 2006 heeft het Portefeuillehoudersoverleg de uitgezette lijn bekrachtigd. Vervolgens heeft de stuurgroep op 7 juli 2006 met de uitgangspunten ingestemd. Op basis hiervan heeft het projectteam een

uitvoeringsprogramma opgesteld. Dit is op 18 oktober 2006 en 30 november 2006 in het Portefeuillehoudersoverleg besproken. Op 15 december 2006 heeft de stuurgroep dit programma 2007/2008 besproken.

2. De kracht van de regio

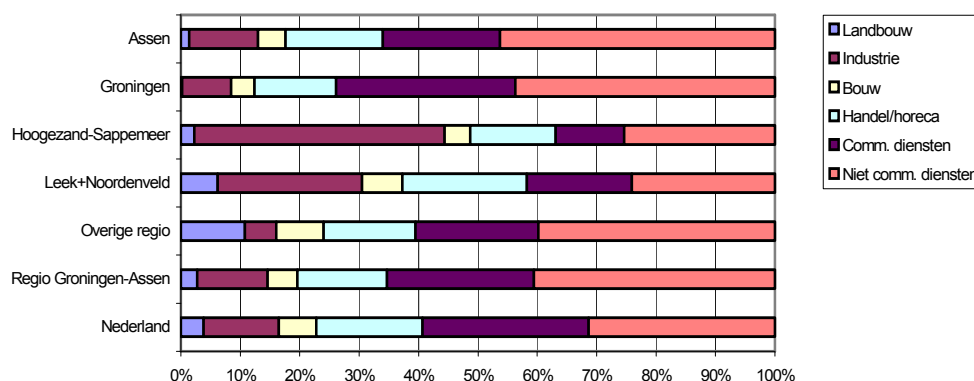
2.1. Regio Groningen-Assen: Ruimtelijke en economische dimensie

De regio Groningen-Assen is met ruim 450.000 inwoners en circa 220.000 banen de economische concentratie en motor van Noord-Nederland. Meer dan eenderde deel van de werkgelegenheid van Noord-Nederland bevindt zich in dit stedelijk netwerk. Binnen de regio Groningen-Assen telt de stad Groningen ongeveer 125.000 banen met twee belangrijke concentraties, namelijk de binnenstad en de Zuidelijke ringwegzone (circa 90.000 banen). Assen telt grofweg 32.000 banen. Daarnaast zijn er concentraties in Hoogezand-Sappemeer (circa 16.000 banen) en Leek/Roden (circa 20.000 banen).

De regio Groningen-Assen vervult een belangrijke economische functie voor een groter omliggend gebied. Maar liefst 1 miljoen, dat wil zeggen 2 van de 3 inwoners van Noord-Nederland, is aangewezen op de hoogwaardige voorzieningen van het stedelijk netwerk.

De beroepsbevolking is in de regio relatief hoog opgeleid. Wel zijn er verschillen in werkgelegenheidsstructuur. In Assen is vooral de kwartaire sector met bijna de helft van de werkgelegenheid dominant. In Groningen is de gehele dienstverlening, zowel commercieel als niet-commercieel sterk vertegenwoordigd. Hoogezand-Sappemeer en in mindere mate Leek/Noordenveld hebben vooral een industriële signatuur. In het overige deel van de regio heeft de landbouw nog een belangrijke werkgelegenheidsfunctie. Over het algemeen is er relatief veel dienstverlening in het regio Groningen-Assen, met nadruk op de kwartaire sector. De werkgelegenheid heeft een ondersteunend karakter. Binnen de industriële werkgelegenheid is de high-tech industrie prominent aanwezig. Er is een sterk vertegenwoordigde ICT-sector. Ook het aandeel van de creatieve industrie is relatief hoog. In het beleid van de stad Groningen is steeds meer zichtbaar dat bewust ingezet wordt op de creatieve economie.

Werkgelegenheidsstructuur in de regio Groningen-Assen (2005)

(Bron: Sociaal-Economische monitor regio Groningen-Assen, februari 2006, ETIN)

Ook uit het concurrentieprofiel dat Buck Consultants International voor de regio Groningen-Assen heeft opgesteld komt de kracht van de regio naar voren. Uit deze vergelijking met concurrerende gemeenten/regio's uit Noord-Nederland komt de regio Groningen-Assen als aantrekkelijkste vestigingsplaats voor regionale hoofdkantoren, back

offices, regionale zakelijke dienstverlening en distributiekantoren uit de bus. Deze kopposities zijn vooral te danken aan goede beschikbaarheid en kwaliteit van arbeid, aanwezigheid van kennisinstellingen en bereikbaarheid per openbaar vervoer.

Geconcludeerd kan worden dat al met al de regio Groningen-Assen een sterke aantrekkingskracht heeft op de regio en daarbuiten, zowel qua werk, scholen als voorzieningen.

2.2. Resultaten van samenwerking tot nu toe

De Regiovisie is een ruimtelijke en economische visie voor de regio Groningen-Assen. De economische positie van de regio speelt hierbij een belangrijke rol. Vanuit het project Regionale Samenwerking Bedrijventerreinen wordt hieraan inhoud gegeven. Een eerste stap is eind jaren negentig gezet. Toen is geprobeerd om op regionaal niveau in kaart te brengen welke van de hoogwaardige bedrijventerreinen onder regionale regie zouden kunnen worden ontwikkeld. Met de ambitie om te komen tot een gemeenschappelijke grondbank ten behoeve van ontwikkeling, exploitatie, uitgifte en beheer van enkele hoogwaardige regionale bedrijventerreinen, waarbij zowel de Noordelijke ontwikkelingsmaatschappij (NOM), als publieke en private partijen bij betrokken zouden worden. Om dit te realiseren is er door verschillende partijen veel energie en tijd in het project gestoken. De voortgang is echter gestagneerd door onder meer een te sterke focus op de inhoud en het ontbreken van voldoende helderheid over de gezamenlijke koers.

Gedurende de actualisatie van de Regiovisie zijn er meerdere signalen ontvangen die het belang van het project Regionale Samenwerking Bedrijventerreinen onderstrepen. Daarom is in de stuurgroepvergadering van oktober 2003 een voorstel tot verkenning voor het project gepresenteerd. In dit voorstel lag de nadruk op het hernieuwd opstarten van het project in een afgeslankte vorm met een focus op belangrijke bovenregionale bedrijventerreinen. Het accent van het voorstel lag op het realiseren van kwalitatief hoogstaande bedrijventerreinen. Het hoe en wat lag in het voorstel nog open.

Op basis van een gespreksronde met ondernemers, intermediairs, wetenschappers en wethouders werd de focus van het project gelegd op:

- vraag en aanbod (kwantiteit, fasering, segmentering);
- acquisitie (regionaal en (inter-)nationaal);
- kwaliteit (ruimtelijk, economisch en parkmanagement).

Deze thema's zijn door de portefeuillehouders, samen met Buck Consultants International, uitgewerkt tot een uitvoeringsprogramma. In dit programma zijn vijf deelprojecten benoemd. Buck Consultants International is in voorjaar 2005 gestart met de uitvoering van deze projecten:

- **KWALITEITSCOREKAART**

Resultaat: *Er is een kwaliteitsatlas ontwikkeld voor 14 bovenregionale bedrijventerreinen en kantorenlocaties in de regio Groningen-Assen. Hiermee zijn*

de terreinen op een eenduidige en uniforme manier met elkaar te vergelijken. Ook zijn mogelijke verbeterpunten in kaart gebracht. De atlas heeft media aandacht gekregen in het Financieel Dagblad en vaktijdschrift *Bedrijventerreinen*. De resultaten zijn ook verwerkt in de bedrijventerreinenbrochure "Ruimte voor uw bedrijf".

■ **RELATIEVERKENNING BEDRIJVENTERREINEN EN CLUSTERS**

Resultaat: Met voorinvesteringen kan clustervorming op bedrijventerreinen worden gestimuleerd door specifieke faciliteiten aan te bieden aan de sectoren Life Sciences, Sortertechnologie en Agribusiness. De geïdentificeerde kansen voor deze drie sectoren worden middels het nieuwe uitvoeringsprogramma verder uitgewerkt.

■ **REGIONAAL PARKMANAGEMENT**

Resultaat: Er is geen behoefte aan regionaal parkmanagement, maar wel aan parkmanagement in de regio. Daarom wordt vooral ingezet op kennisuitwisseling tussen de verschillende betrokken partijen (overheden en bedrijfsleven en overheden onderling). In het nieuwe uitvoeringsprogramma krijgt dit een vervolg.

■ **VERANKERINGSAAHPAK**

Resultaat: Bij bedrijven waar een bedreiging speelt of kansen liggen wordt van gedachten gewisseld over de positie van het bedrijf in de regio en de mogelijkheden die de regio biedt om knelpunten op te lossen. Dit project is nog in uitvoering, maar de consultant dagen worden door bedrijven als positief gewaardeerd. Er zijn voorbeelden van bedrijven die door deze aanpak in de regio blijven of gaan uitbreiden.

■ **ACQUISITIEPLAN VOOR DE NEDERLANDSE MARKT**

Resultaat: Er is een onderzoek uitgevoerd naar de concurrentiepositie van de regio Groningen-Assen. Daarnaast is in beeld gebracht binnen welke segmenten heroverweging van het (regionale) schaalniveau plaatsvindt. Hier is uit naar voren gekomen dat binnen de sectoren Callcenter branche en de ICT de komende jaren veel vestigingsbewegingen gaan plaats vinden. Daarom is besloten om vanuit de Regio Groningen-Assen deze sectoren proactief te benaderen. In het uitvoeringsprogramma 2007/2008 is dit uitgewerkt.

Het projectteam Bedrijventerreinen heeft de bovenstaande projecten begeleid. Daarnaast heeft het projectteam de bedrijventerreinenbrochure "Ruimte voor uw bedrijf" opgesteld en de deelname aan de Noordelijke Promotiedagen voorbereid.

■ **BEDRIJVENTERREINENBROCHURE "RUIMTE VOOR UW BEDRIJF"**

Resultaat: Samen met de gemeenten is een brochure opgesteld waarin aandacht wordt besteed aan 12 "pareltjes" van bedrijventerreinen in de regio Groningen-Assen. In de brochure staat de kracht en de dynamiek van de regio centraal. Per pagina is een terrein belicht. Ook is er per terrein een relatie met de kwaliteitscorekaart gelegd.. De brochure is zeer goed ontvangen op de Noordelijke Promotiedagen 2006.

■ **NOORDELIJKE PROMOTIEDAGEN 2006**

Resultaat: *Eén van de centrale thema's op de Noordelijke Promotiedagen was de Regio Groningen-Assen 2030. Met een voetpad is de verbinding tussen de deelnemende gemeenten aan het stedelijk netwerk onder de aandacht gebracht. Elke gemeenten had een pilaar in de stand staan met informatie over projecten die betrekking hebben op het samenwerkingsverband (wonen, werken, landschap en bereikbaarheid).*

Na een jaar uitvoering is de stuurgroep op 7 juli 2006 middels "*Bedrijventerreinen in de regio Groningen-Assen*" geïnformeerd over eindresultaten van het project, inclusief een doorkijk naar 2007-2008. De stuurgroep reageerde positief op de behaalde resultaten en de uitgezette lijn. Op basis van deze doorkijk heeft het portefeuillehoudersoverleg Bedrijventerreinen het programma 2007-2008 nader uitgewerkt.

3. Samen werken

Door de verschillende overheidslagen wordt energie gestoken om de economie van de regio Groningen-Assen te versterken. Centraal thema hierbij is "Decentraal wat kan, centraal wat moet". Dit houdt in dat gemeenten, provincies en het Rijk ieder zijn eigen verantwoordelijkheden heeft. Ook de NOM en het SNN leveren een belangrijke bijdrage aan profilering en versterking van de noordelijke economie. Het portefeuillehouders-overleg Bedrijventerreinen heeft bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma 2007/2008 nadrukkelijk stil gestaan op welke onderdelen ze de pijlen wil richten. Op basis van de gevoerde discussies en de doelen uit de Regiovisie is besloten om de focus vanuit de regio Groningen-Assen te leggen op vier thema's (economisch profiel en acquisitie, kwaliteit, vraag en aanbod, en energie). Dit onder het motto "Samen Werken". Nadrukkelijk uitgangspunt hierbij is om te opereren in aanvulling op wat reeds elders gebeurt.

Samenwerken doe je niet alleen. Samen behaal je resultaten die individueel niet bereikbaar zijn. Het succes van samenwerken ligt in open communicatielijnen, creëren van een gezamenlijk doel en gemeenschappelijke inspanning. In de regio Groningen-Assen zijn aansprekende voorbeelden te noemen als het programma Bereikbaarheid en Bedrijvenpark Rengers. Ook na één jaar gezamenlijk de schouders onder dit project te zetten zijn belangrijke resultaten geboekt. Er wordt door de gemeenten meer informatie uitgewisseld over thema bedrijventerreinen vanuit een economische en ruimtelijke invalshoek. Daarnaast is de gezamenlijke bedrijventerreinenbrochure "Ruimte voor uw bedrijf" uitgegeven. Het portefeuillehoudersoverleg gaat hieraan een vervolg geven. Deze ambities zijn neergelegd in dit programma "De regio werkt".

Om hieraan uitvoering te geven zijn de onderstaande uitgangspunten geformuleerd:

1. Als vertrekpunt dienen de twee hoofddoelen uit de Regiovisie (versterken economische positie en de gebiedskwaliteiten).
2. Er worden geen verantwoordelijkheden van gemeenten, provincies of andere instanties overgenomen. Het uitvoeringsprogramma vormt een aanvulling op reeds uitgezette beleid. Vanzelfsprekend vindt er wel nauwe afstemming plaats.
3. De regionale samenwerking rondom het thema bedrijventerreinen staat centraal.

De regio Groningen-Assen zet in op het versterken en profileren van de economische positie van de regio (zowel nationaal als internationaal) en het behoud van gebiedskwaliteiten die de regio haar unieke karakter geven. Deze twee hoofddoelen uit de Regiovisie staan vanzelfsprekend ook centraal in dit uitvoeringsprogramma. De twee doelen zijn voor dit project uitgewerkt naar de vier centrale thema's. Voor elk van de thema's zijn uitvoeringsprojecten geformuleerd. De uitwerking van de thema's worden ondersteund met spraakmakende citaten uit belangrijke publicaties. De beschrijving van de uitvoeringsprojecten zijn in hoofdstuk vier opgenomen. Daarbij is het belangrijk om te realiseren dat de projecten niet op zichzelf staan, maar er veel verbanden tussen de thema's en projecten bestaan.

■ THEMA: ECONOMISCHE PROFIEL EN ACQUISITIE

In Nederland en in het bijzonder Noord-Nederland is veel aandacht voor de economische ontwikkeling van de regio Groningen-Assen. Vanuit onder meer Europa, het Rijk, SNN, de provincies en gemeenten wordt hier veel energie ingestoken. Een eventuele bijdrage vanuit de Regio Groningen-Assen 2030 heeft duidelijke meerwaarde ten opzichte van de reeds bestaande programma's. Het versterken van de economische positie is één van de hoofddoelen van de regio Groningen-Assen. Daarnaast richt het portefeuillehouders-overleg de focus op zowel het aantrekken van nieuwe bedrijven als het behouden van de bestaande bedrijven. Om hieraan gestalte te geven zijn bij dit thema de onderstaande projecten geformuleerd:

- Nationale acquisitie ICT- en Callcenter-branche;
- Economisch profiel;
- Bedrijventerreinen en clusters;
- Promotionele beurzen;
- Verankeringsaanpak.

De regio rond Groningen en Assen vormt de belangrijkste concentratie van bevolking en werkgelegenheid in Noord-Nederland. De regio is gelegen op de meest noordelijke

verbinding tussen de Randstad en Noord-Duitsland (met name Hamburg en Bremen). De luchthaven Groningen Airport Eelde, de vaarweg Lemmer-Delfzijl en een mogelijke snelle OV-verbinding tussen het noorden en de Randstad kunnen bijdragen aan de internationale positionering van de regio. Woningbouwafspraken kunnen de samenhang van het nationaal stedelijk netwerk vergroten. Naast een landsdelige verzorgingsfunctie heeft Groningen een sterk ontwikkelde diensten- ICT-, biomedische/ lifescience- en energiesector (Energy Valley). Ook zijn de sectoren industrie, handel en transport ruim vertegenwoordigd en is de stad het

centrum voor kunst, onderwijs, kennis en zorg. Met de ontwikkeling van het Europapark geeft de gemeente invulling aan de transformatie van Groningen Zuidoost in een hoogwaardig stedelijk milieu. In Assen zijn met name de diensten- en de energiesector sterk vertegenwoordigd.

TEKST UIT NOTA RUIMTE: RUIMTE VOOR ONTWIKKELING (MINISTERIES VAN VROM, LNV, venw en EZ)

■ **THEMA: KWALITEIT**

Uitgangspunt bij het opstellen van de Regiovisie is de T-structuur. Wonen, werken en mobiliteit worden hier omheen gebundeld. In aansluiting hierop worden de komende jaren enkele nieuwe bedrijventerreinen langs de T-structuur aangelegd. Daar komt bij dat er ook een uitdaging ligt als het gaat om kwaliteit. Voor bedrijventerreinen geldt hierbij onder meer: Kwaliteit van de terreinen zelf, kwaliteit van de gebouwen, kwaliteit van bereikbaarheid en kwaliteit van de naaste omgeving. Ook onzichtbare kwaliteit van zaken als breedband en andere technologische ontwikkelingen zijn belangrijke schakels. Het gaat binnen dit thema dus om een complex geheel van eisen en wensen. De twee onderstaande projecten zoomen dieper op dit thema in:

- Kwaliteit van werklocaties;
- Parkmanagement.

De ontwikkeling van kwalitatief goede bedrijventerreinen heeft een grote meerwaarde, zowel voor de samenleving als voor de betrokken ondernemers en werknemers. Vanuit de context dat de ruimte schaars is en voortdurend onder druk staat, is een zorgvuldig en duurzaam ruimtegebruik vanzelfsprekend van groot maatschappelijk belang. Tegelijkertijd is de ruimtelijke kwaliteit van bedrijventerreinen een belangrijke voorwaarde voor het economisch functioneren van deze terreinen op de lange termijn. Dit is zowel een privaat als een publiek belang. verbetering van de ruimtelijke kwaliteit verhoogt de economische waarde van bedrijventerreinen. voor de betrokken werknemers is een goede ruimtelijke kwaliteit van belang voor onder meer hun veiligheid en welbevinden.

TEKST UIT BEDRIJVENTERREINEN: 2005-01

■ **Thema: Vraag en aanbod**

Om verplaatsingen en nieuwe bedrijven in de regio te kunnen accommoderen is het van groot belang het aanbod van en de vraag naar werklocaties goed in beeld te hebben. De stuurgroep heeft aan de portefeuillehouders gevraagd het aanbod in de regio Groningen-Assen te monitoren. Ook in de jaarlijkse voortgangsrapportage wordt hieraan aandacht besteed. In relatie tot vraag en aanbod loopt ook de discussie over de grondprijzen van werklocaties. Deze onderwerpen worden belicht in de onderstaande projecten:

- Monitoren vraag en aanbod;
- Grondprijzen.

De gangbare lokale ontwikkeling van bedrijventerreinen met onderling concurrerende gemeenten is problematisch. De plaatselijke organisatie van het aanbod van bedrijventerreinen en de cultuur van de kavelsgewijze ontwikkeling dragen weinig bij aan een duurzaam en kwalitatief hoogwaardig gebruik van de ruimte. Het vraagstuk van de ontwikkeling en herstructurering van bedrijventerreinen moet daarom worden opgeschaald naar het regionale niveau. De Vrom-raad acht het daarbij noodzakelijk te komen tot een regionale strategie voor een meer gebiedsgerichte en integrale ontwikkeling van werklandschappen, in plaats van de huidige kavelsgewijze ontwikkeling. Een regionale aanpak schept meer mogelijkheden voor specialisatie en differentiatie van het aanbod aan werkgebieden in de regio. Een goede regionale samenwerking is tevens een belangrijke voorwaarde voor regionale verevening. Essentieel is dat deze opschaling regio-specifiek wordt uitgewerkt, mogelijk via krachtige regionale samenwerkingsconstructies die per regio verschillend kunnen zijn.

TEKST UIT WERKLANDSCHAPPEN: EEN REGIONALE STRATEGIE VOOR BEDRIJVENTERRIENEN (Vrom-raad)

■ THEMA: ENERGIE

Een van de economische speerpunten van het noorden is het thema energie. Vanuit meerdere initiatieven wordt aan dit thema aandacht besteed. Binnen dit projectthema wordt een directe relatie tussen energie en bedrijventerreinen gelegd. Het portefeuillehouder-overleg wil ondermeer de stijging van de energieprijzen, en de consequenties hiervan op de concurrentiepositie belichten. Om dit te onderzoeken is het onderstaande project in dit uitvoeringsprogramma opgenomen:

- Energie op bedrijventerreinen.

Op een duurzaam bedrijventerrein werken bedrijven en overheden samen, aan verbetering van (bedrijfs-)economische resultaten, vermindering van milieubelasting en zorgvuldiger ruimtegebruik, aldus de definitie van het ministerie van EZ. Dat kan met duurzame bedrijfsprocessen en door een duurzame inrichting van het bedrijventerrein. Voor veel bedrijven is efficiencyverbetering door samenwerking een extra mogelijkheid om bedrijfsdoelstellingen te realiseren op het gebied van markt, winstgevendheid, omzet en imago. En om milieuaspecten op een bedrijfseconomisch verantwoorde wijze aan te pakken. Zo proberen bedrijven door samenwerking nieuwe mogelijkheden te vinden voor het zo efficiënt en duurzaam mogelijk inzetten van energie.

Door gezamenlijk gebruik van utilities, zoals installaties voor opwekking van elektriciteit en stoom, kunnen bedrijven schaalvoordelen en milieuwinst behalen. Bij de inrichting van (nieuwe) bedrijventerreinen kunnen die voordelen ook worden behaald door aanleg van een energievoorziening met hoog rendement (bv. WKK of warmtepompen) of op basis van duurzame energie (bv. wind). Als ontwerpcriterium is cascadering te gebruiken door specifieke clustering van bedrijven en aanleg van de bijbehorende infrastructuur. Tot slot kan het gebruik van fossiele brandstoffen worden verminderd door collectief vervoer van goederen en personen.

TEKST VAN SENTERNOVEM; www.senternovem.nl

De bovenstaande vier thema's vormen de basis van dit uitvoeringsprogramma. In hoofdstuk 4 zijn de thema's uitgewerkt in 10 uitvoeringsprojecten.

4. Uitvoeringsprojecten 2007/2008

In dit hoofdstuk worden per thema de uitvoeringsprojecten 2007/2008 beschreven. Per project wordt stil gestaan bij doel, beoogd resultaat, werkwijze, kosten en tijdpad.

4.1. Economisch profiel en acquisitie

■ **Nationale acquisitie ICT- en Callcenter-branche**

Doel

De regio Groningen-Assen als vestigingsplaats in beeld brengen bij bedrijven in de callcenter branche en de ICT-sector (inclusief Sensortechnologie).

Beoogd resultaat

Met een actieve benadering de regio Groningen-Assen neerzetten als aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijven in de callcenter branche en de ICT-sector (inclusief Sensortechnologie).

Werkwijze

In de vorige projectfase heeft Buck Consultants International een onderzoek uitgevoerd naar de concurrentiepositie van de regio Groningen-Assen. Daarnaast is in beeld gebracht binnen welke segmenten heroverweging van het (regionale) schaalniveau plaatsvindt. Hieruit is naar voren gekomen dat binnen de callcenter-branche en de ICT-sector de komende jaren veel vestigingsbewegingen gaan plaats vinden. Daarom is besloten om vanuit de regio Groningen-Assen deze sectoren proactief te benaderen.

De uitvoering van dit project ligt in handen van Buck Consultants International. Ze worden hierbij ondersteund door een begeleidingsgroep, bestaande uit de gemeenten Assen en Groningen, NOM en het projectbureau Regio Groningen-Assen.

Kosten

De kosten van dit project bedragen €96.000.

Tijdpad

De uitvoering is gestart in zomer 2006. Begin 2007 worden de eerste bedrijven benaderd.

■ **Economisch profiel**

Doel

Vanuit de Regio Groningen-Assen een concrete bijdrage leveren aan het economisch profiel zoals onder meer staat verwoord in de Nota Ruimte en de ontwikkelagenda.

Beoogd resultaat

Een keuze maken op welk economisch speerpunt dit project de komende twee jaren haar energie gaat inzetten. De inspanning wordt verwoord in een actieplan.

Werkwijze

Het voorstel is om in aansluiting op het project "betrekken van private partijen en maatschappelijke actoren" een workshop over het economisch profiel van de Regio Groningen-Assen 2030 te organiseren. Uitgangspunt hierbij moet zijn dat de Regio Groningen-Assen 2030 haar energie richt op onderwerpen die nu nog onderbelicht zijn gebleven. Daarom worden partijen als het Ministerie van Economische Zaken en de gemeenten Groningen en Assen nauw bij dit proces betrokken.

Uitgangspunt bij deze discussie is de groslijst zoals verwoord in de ontwikkelagenda die de regio samen met het Ministerie VROM heeft opgesteld. Drie vragen moeten centraal staan:

1. Welke activiteiten dragen bij aan het versterken van het economisch profiel van de regio?
2. Is het nuttig en wenselijk dat de regio een bijdrage levert?
3. Op welke manier moet deze bijdrage gestalte krijgen?

Kosten

De kosten voor de workshop worden betaald uit het project "betrekken van private partijen en maatschappelijke actoren". Voor dit project is van het ministerie van VROM een subsidie van € 30.000 ontvangen.

Tijdpad

Voor 2007 wordt de workshop gehouden. Op basis daarvan wordt het actieplan opgesteld.

■ **Bedrijventerreinen en clusters**

Doel

Met concrete investeringen op bedrijventerreinen het economisch profiel van de regio Groningen-Assen versterken.

Beoogd resultaat

Een actieplan opstellen voor de Sensortechnologie, Agribusiness en Life Sciences. Met daarin een overzicht van de mogelijkheden binnen de regio Groningen-Assen om via voorinvesteringen op bedrijventerreinen een onderscheidend concurrentievermogen te creëren. Op basis hiervan het besluit nemen om te voorinvesteren op bedrijventerreinen om voor een sector groeimogelijkheden te creëren.

Werkwijze

Noord-Nederland, en dus ook de regio Groningen-Assen, heeft een strategie ingezet waarbij de transitie van een traditionele industriële productie-economie naar een kenniseconomie centraal staat. In dit kader zijn zeven speerpuntsectoren benoemd: agribusiness, chemie, commerciële zorg, life sciences, ICT-sector, scheepsbouw en toerisme. Het verbeteren van de innovatiekracht van deze speerpuntsectoren is de belangrijkste uitdaging. Om het regionaal bedrijventerreinenbeleid optimaal af te stemmen op het regionaal-economische beleid, is het van belang om na te gaan of, hoe en welke rol de bedrijventerreinen in de regio Groningen-Assen (kunnen) spelen in het behouden en aantrekken van bedrijven in deze speerpuntsectoren of clusters. Vooral omdat de

factor 'vestigingslocaties' een belangrijk groeiend onderscheidend element is in de concurrentiekracht van regio's.

Buck Consultants International heeft het deelproject "Bedrijventerreinen en clusters" uit de vorige fase afgerond. Met dit project is inzicht geboden in het belang en de relatie van de ontwikkeling van bedrijventerreinen voor het economische speerpuntenbeleid in de regio Groningen-Assen. Drie interessante sectoren zijn hieruit naar voren gekomen:

- **Sensortechnologie:**
Haalbaarheidsstudie naar campusachtige ontwikkeling in Assen-Zuid met een bovenregionale uitstraling.
- **Agribusiness:**
Vestigingsmogelijkheden voor bioraffinage in beeld brengen.
- **Life sciences:**
Mogelijkheden om GMP-faciliteit bij UMCG/Zernike nader te onderzoeken [GMP (Good Manufacturing Practice): kwaliteitsborgingssysteem voor de farmaceutische industrie dat nauwkeurig vastgelegd hoe en onder welke omstandigheden een product wordt gemaakt].

Het voorstel is om per onderwerp een verdiepingsslag te maken. De centrale vraag hierbij moet zijn: Hoe kan een impuls worden gegeven om de bovenstaande sectoren te versterken binnen de Regio Groningen-Assen 2030? Er ligt een duidelijke relatie met het project "Economisch profiel" (zie pagina 15).

Kosten

De kosten voor het onderzoek zijn € 15.000. De kosten van voorinvesteringen: pm.

Tijdpad

Het onderzoek heeft een doorlooptijd tot eind 2007.

■ **Promotionele beurzen**

Doel

De regio Groningen-Assen vertegenwoordigen op beurzen.

Beoogd resultaat

Door deelname aan beurzen de bekendheid van de regio Groningen-Assen vergroten door bij potentiële vestigers en private partijen.

Werkwijze

Jaarlijks zijn er meerdere beurzen waar de regio Groningen-Assen, als interessant vestigingsgebied voor nieuwe bedrijven, onder de aandacht gebracht kan worden. Het projectteam gaat deze nationale en internationale beurzen in beeld brengen. Hierover brengt het een advies uit aan de portefeuillehouders.

Kosten

Per beurs is een totaal budget van € 15.000 tot € 25.000 benodigd, totaal maximaal € 40.000.

Tijdpad

Afhankelijk van de hoeveelheid aan beurzen.

■ **Verankeringsaanpak**

Doel

Het ontwikkelen en uitvoeren van een verankeringsaanpak voor een aantal voor de regio belangrijke industriële en logistieke bedrijven in de regio Groningen-Assen met als doel om deze bedrijven te versterken en te behouden. Met dit project wordt een vervolg gegeven aan de verankeringsaanpak die Buck Consultants International al voor de Regio Groningen-Assen 2030 uitvoert.

Beoogd resultaat

Doel van dit project is om bij gevestigde industriële en logistieke bedrijven op managementniveau de mogelijkheden te verkennen om óf de bestaande functies te versterken óf de huidige taken uit te breiden.

Werkwijze

Veel nationaal en internationaal opererende bedrijven, ook in Noord-Nederland, worden op dit moment geconfronteerd met ontwikkelingen die een herziening van hun bedrijfsstrategie noodzakelijk maken. Verplaatsing of zelfs sluiting van vestigingen vormt daarbij voor tal van bedrijven een reële optie, terwijl het behoud van deze bedrijven voor de regionale economie van groot belang is. Hiervoor is vanuit regionaal perspectief een groot aantal argumenten aan te geven.

Binnen dit project zijn 20 projecten geselecteerd om gesprekken op directieniveau te voeren. Deze gesprekken worden samen met de NOM uitgevoerd. Het gaat hierbij om vertrouwelijke gesprekken waarbij knelpunten worden gesignaleerd, kansen geïdentificeerd en mogelijke verankeringsactiviteiten worden besproken.

Buck Consultants International voert deze verankeringsaanpak reeds uit. De gesprekken uit de vorige fase van het projectplan worden in deze fase afgerond. Afhankelijk van het budget kunnen gesprekken worden gevoerd met andere ondernemingen.

Kosten

De kosten uit de eerste fase van dit project zijn al in de begroting opgenomen.

Tijdpad

Dit project wordt voor zomer 2007 afgerond.

Opmerkingen

De portefeuillehouders evalueren in de eerste helft van 2007 de resultaten uit de eerste fase. Afhankelijk van de resultaten kan worden gekozen om een vervolg aan dit project te geven. Bij de evaluatie wordt ondermeer naar de invloed van het project op het aantal arbeidsplaatsen gekeken.

4.2. Kwaliteit

■ **Kwaliteit van de werklocaties**

Doel

Alle nieuw aan te leggen bedrijventerreinen in de regio Groningen-Assen ontwikkelen op een hoogstand kwaliteitsniveau.

Beoogd resultaat

Workshopsessies bieden inzicht hoe de kwaliteit van bedrijventerreinen in de regio Groningen-Assen kan worden verhoogd. In de tweede fase wordt een prijsvraag uitgezet om creatieve ideeën uit de markt aan te trekken.

Werkwijze

Welke kwaliteit van en op de werklocaties moet er in de regio Groningen-Assen worden gerealiseerd? Door een integrale workshop met onder meer steden-bouwkundigen, bedrijvencontactfunctionarissen en exploitatie-experts moet in beeld worden gebracht waar de ambities van de regio Groningen-Assen liggen. Centrale vragen hierbij zijn bijvoorbeeld: Met welke voorinvesteringen is de regio Groningen-Assen het meeste gebaat? Hoe definiëren de bewoners en gebruikers de kwaliteit van bedrijventerreinen? Kan met een investeringen de ruimtelijke kwaliteit van de werklocaties in de regio worden vergroot?

In een tweede fase wordt de markt actief bij het onderwerp kwaliteit betrokken. Het idee is om een met prijsvraag creatieve ideeën uit de markt te generen. In de prijsvraag worden marktpartijen uitgedaagd om met suggesties te komen om de ruimtelijk kwaliteit van bedrijventerreinen en directe omgeving te vergroten. De exacte invulling van de prijsvraag wordt op basis van de workshop bepaald.

Kosten

De kosten zijn € 50.000.

Tijdpad

Doorlooptijd workshops en prijsvraag tot eind 2007.

Opmerking

Het kwaliteitsteam wordt nauw bij dit deelproject betrokken.

■ **Parkmanagement**

Doel

Kennis uitwisselen tussen parkmanagementorganisaties en ambtenaren over het onderwerp parkmanagement

Beoogd resultaat

Door kruisbestuiving parkmanagementorganisaties professionaliseren. Formuleren van ambitieniveau met concreet programma.

Werkwijze

Buck Consultants International heeft in 2005 een onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor parkmanagement in de regio Groningen-Assen. Hieruit kwam naar voren dat er met name op het gebied van kennisuitwisseling winst kan worden behaald. Om dit te realiseren wordt in 2007 een bijeenkomst georganiseerd met het bedrijfsleven, gemeenten en provincies. In de bijeenkomst worden ervaringen en met elkaar gedeeld.

Kosten

Kosten bedragen maximaal € 10.000.

Tijdpad

Bijeenkomst in 2007.

4.3. Vraag en aanbod

■ **Monitoren vraag en aanbod**

Doel

Monitoren van de vraag en het aanbod van bedrijventerreinen en kantorenlocaties.

Beoogd resultaat

De stuurgroep beter zicht verschaffen in de vraag en het aanbod van bedrijventerreinen en kantoorlocaties in de regio Groningen-Assen.

Werkwijze

Het projectteam stelt een format op om de informatie te vergaren over de werklocaties. Onderwerpen onder meer zijn: grondprijs, oppervlakte, oppervlakte uitgegeven, nog uit te geven etc. In eerste instantie worden de gegevens via de provinciale bestanden geïnventariseerd. Dit wordt vervolgens door de gemeenten gecontroleerd. De uitkomsten worden opgenomen in de jaarlijkse voortgangsrapportage.

Kosten

Hieraan zijn vooralsnog geen kosten verbonden.

Tijdpad

Jaarlijks in het begin van het jaar.

■ **Grondprijzen**

Doel

Mogelijkheden over een eenduidig grondprijsbeleid voor bedrijventerreinen in de regio Groningen-Assen onderzoeken.

Beoogd resultaat

Het portefeuillehoudersoverleg adviseert de stuurgroep over de mogelijkheden om een actief grondprijsbeleid te voeren.

Werkwijze

Het thema grondprijzen in relatie tot bedrijventerreinen wordt veelvuldig belicht. Onder andere in de media maar ook in het advies van de VROM-raad wordt ruimschoots aandacht aan dit onderwerp besteed. Daarnaast heeft het kwaliteitsteam geadviseerd de discussie over verhoging van de grondprijs in relatie tot hoogwaardige kwaliteit te voeren.

Het projectteam gaat de grondprijzen van bedrijventerreinen in de regio Groningen-Assen in beeld brengen. Ook de grondprijzen van de concurrerende en omliggende regio's worden hierbij betrokken. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan het aspect kwaliteit. Op basis hiervan worden de bandbreedtes per type terrein geïdentificeerd. Dit dient als uitgangspunt van het advies aan de stuurgroep.

Kosten

Voor dit project wordt ook advies ingewonnen van externe experts. De kosten hiervan bedragen € 10.000.

Tijdpad

Zomer 2007 wordt het advies aan de stuurgroep voorgelegd.

4.4. Energie

■ **Energie op bedrijventerreinen**

Doel

Met onder meer de gemeenten, provincies en het bedrijfsleven een energievisie voor bovenregionale bedrijventerreinen in de regio Groningen-Assen opstellen.

Beoogd resultaat

In de energievisie worden onder meer de mogelijkheden voor besparingen en kostenvoordelen op een rij gezet.

Werkwijze

De stijgende energieprijzen leidt bij veel bedrijven tot een hogere kosten. Hierdoor verslechtert de concurrentie van Nederland, en dus ook van de regio Groningen-Assen. Ook vanuit het oogpunt van milieu is aandacht voor het thema energie gewenst. De portefeuillehouders gaan dit thema belichten vanuit het perspectief van bedrijventerreinen. Voor het opstellen van de energievisie worden gesprekken gevoerd met experts en workshops georganiseerd. Onderwerpen die aan bod moeten komen zijn: Multi-fuel, biomassa, WKK, energieneutraal, duurzaamheidsambities, ketenbenadering en lobby. Vanzelfsprekend wordt ook Energy Valley bij het proces betrokken. Een actieplan wordt onderdeel van deze visie. Hierin worden ook best-practice voorbeelden in opgenomen.

Kosten

De kosten voor het opstellen van de energievisie bedragen € 15.000.

Tijdpad

Dit project heeft een doorlooptijd tot eind 2007.

Opmerkingen

Op basis van de uitkomsten kunnen verdiepingslagen gemaakt worden. In de huidige opzet is dit nog niet meegenomen.

5. Organisatie

5.1. Projectaansturing

De stuurgroep Regio Groningen-Assen is de opdrachtgever van dit project. Opdrachtnemer is de programmamanager Regio Groningen-Assen, de heer Jaap Wijma, met de uitvoerend projectleider Bedrijventerreinen (nog nader in te vullen). De bestuurlijke aansturing van het project wordt uitgevoerd door de heer Jaap Dijkstra.

- Opdrachtgever Stuurgroep Regio Groningen-Assen;
- Opdrachtnemer Jaap Wijma, projectmanager Regio Groningen-Assen;
- Bestuurlijke trekker Jaap Dijkstra, wethouder gemeente Groningen;
- Projectleider nader in te vullen, vooralsnog A.I. Jaap Wijma;
- Projectsecretaris Hero Havenga, projectbureau Regio Groningen-Assen.

5.2. Portefeuillehoudersoverleg

Ten behoeve van het project is een portefeuillehoudersoverleg Bedrijventerreinen ingesteld dat de stuurgroep adviseert. De resultaten van het project zullen in conceptvorm worden voorgelegd aan het portefeuillehoudersoverleg. De voorzitter van het portefeuillehoudersoverleg is de bestuurlijk trekker van het project. De onderstaande personen hebben zitting het portefeuillehoudersoverleg Bedrijventerreinen.

gemeente Assen	dhr. Henk van Hooft
gemeente Groningen	dhr. Jaap Dijkstra
gemeente Haren	mw. Liesbeth Boekel
gemeente Hoogezand-Sappemeer	dhr. Frans Luijckx
gemeente Leek	dhr. Meindert Bouma
gemeente Noordenveld	dhr. Hans van der Laan
gemeente Tynaarlo	dhr. Henk Kosmeijer

De heer Ed van de Beek (NOM) treedt op als adviseur van het portefeuillehoudersoverleg.

5.3. Projectteam

Het project wordt uitgevoerd door het projectteam, onder leiding van de projectleider en met ondersteuning van de projectsecretaris. De leden van het projectteam zijn verantwoordelijk voor het informeren, terugkoppelen en afstemmen binnen de eigen organisatie. Als meerdere gemeenten/provincies één vertegenwoordiger afvaardigen moeten afspraken gemaakt worden over terugkoppeling en afstemming. De onderstaande personen vormen het projectteam.

gemeente Assen	dhr. Wessel Poeder en dhr. Marco Attema
gemeente Haren	dhr. Atze Keuning

gemeente Hoogezand-Sappemeer	dhr. Hans Holtkamp
gemeente Groningen	dhr. Daniel Harssema
gemeente Leek	dhr. Marcel van der Meulen
gemeente Noordenveld	dhr. Luuk Ronde
gemeente Tynaarlo	dhr. Bas Aardema
provincie Drenthe	mw. Judith Lampe
provincie Groningen	dhr. Eric de Vries
projectleider A.I.	dhr. Jaap Wijma
projectsecretaris	dhr. Hero Havenga

Het projectleiderschap is op dit moment A.I. in handen van de programmamanager Regio Groningen-Assen. In de uitvoeringsfase is dit niet wenselijk. Daarom moet, binnen de deelnemers van Regio Groningen-Assen 2030, worden gezocht naar een projectleider. Deze positie moet uiterlijk in het voorjaar 2007 zijn ingevuld.

5.4. Voortgangsbewaking en afstemming

Op elk portefeuillehoudersoverleg Bedrijventerreinen wordt de voortgang van de lopende projecten besproken. Elk jaar wordt in december uitvoerig stil gestaan bij alle behaalde resultaten. Dit wordt gekoppeld aan de jaarlijkse voortgangsrapportage van alle regionale projecten, ontwerpogaven en gebiedsopgaven. Dit rapport wordt ieder voorjaar in de stuurgroep Regio Groningen-Assen 2030 besproken. Daarnaast voert de projectleider regelmatig voortgangsbesprekingen met de projectmanager en de bestuurlijk trekker. Afwijkingen op het projectplan worden gemeld in de Stuurgroep.

De projectleider is verantwoordelijk voor de integrale afstemming van het project met de overige projecten van Regio Groningen-Assen 2030 en het beleid van de gemeenten, provincies en rijksoverheid.

5.5. Kwaliteitsteam

Het begrip kwaliteit speelt een centrale rol binnen de Regio Groningen-Assen 2030 en ook binnen dit project. Daarom is er een kwaliteitsteam geïnstalleerd. In dit team hebben zitting:

- de heer Sijmons (Landschapsarchitect bij het bureau H+N+S en Rijksadviseur voor het Landschap);
- de heer Reijndorp (Stadssocioloog, hoogleraar en publicist);
- de heer Michel (Directeur van De Principaal BV).

Het kwaliteitsteam fungeert als klankbord en kan, gevraagd en ongevraagd, 'handreikingen' of 'zwaarwegende adviezen' geven aan de stuurgroep.

Op 3 november 2005 en 21 september 2006 is dit project in het kwaliteitsteam besproken. De adviezen zijn meegenomen bij het opstellen van dit uitvoeringsprogramma.

5.6. Kosten

Binnen het regiofonds is voor de periode 2005 tot en met 2009 € 12.0 miljoen gealloceerd voor de projecten Bereikbaarheid Assen-Groningen (BAG), Voorinvesteren in landschap voor toekomstige woningbouw, Regiopark en Bedrijventerreinen. Grofweg was voor elk van deze projecten € 3.0 miljoen beschikbaar. Voor deze 2^e fase van het uitvoeringsprogramma Bedrijventerreinen is nog circa € 2.5 miljoen ter beschikbaar.

De totale begrote kosten voor het uitvoeringsprogramma 2007/2008, inclusief onvoorzien, zijn € 250.000. Dit is inclusief de middelen die de stuurgroep op 10 juli 2006 beschikbaar heeft gesteld aan het deelproject "Acquisitieplan Nederlandse markt" (zie pagina 15).

Op basis van de resultaten van de projecten kunnen vervolprojecten en actieplannen worden opgesteld. De kosten die hieruit voort vloeien zijn niet meegenomen. Indien noodzakelijk zal het portefeuillehoudersoverleg de stuurgroep hierover adviseren.

5.7. Planning

In onderstaande tabel zijn de projecten met de verwachte start en einddatum opgenomen.

<i>project</i>	<i>start</i>	<i>einde</i>
Nationale acquisitie ICT- en Callcenter-branche	al opgestart	juli 2007
Economisch profiel	januari 2007	juli 2007
Bedrijventerreinen en clusters	januari 2007	december 2007
Promotionele beurzen	januari 2007	december 2008
Verankeringsaanpak	al opgestart	juli 2007
Kwaliteit van werklocaties	januari 2007	december 2007
Parkmanagement	januari 2007	september 2007
Monitoren vraag en aanbod	december 2006	december 2008
Grondprijzen	december 2006	juli 2007
Energie op bedrijventerreinen	februari 2006	oktober 2007